

מוסדות
**דרבי
תורה**

בנשיאות מרן הגאון
רבי אשר וייס שליט"א

שיעור מרן הרב שליט"א

קונטרס שבועי

אגדה

תקעו בחדש שזפר

הלכה

תקיעת שזפר בעידן חקורזנה

פרשת כי תבוא תש"פ

שנה כ"ב – קובץ ל"ז [תשל"ז]

יד"ל ע"י מכון "מנחת אשר"

כל הזכויות שמורות

עריכה והוצאה לאור ע"י
מכון "מנחת אשר"

להפצת תורתו של
מו"ר הגאון רבי אשר וייס שליט"א

רחוב אהרון אשכולי 109
ירושלים

המען למכתבים:
ת.ד. 23170

Email: minchatasher1@gmail.com

פרשת כי תבוא

תקיעת שופר בעידן הקורונה

א

תקיעת שופר בקפסולות אם יוצא ידי חובתו

לשאלת רבים, בבתי כנסיות גדולים שקבעו בהם "קפסולות" וחילקו את ביהכ"נ למעין תאים חלוקים ע"י יריעות ניילון שקופות הגבוהות הרבה מעל קומת האדם, האם יוצאים ידי חובת שמיעת קול שופר מבעל תוקע שנמצא בקפסולה אחרת, או שמא הוא כתוקע לתוך הבור שמי שעומד מחוץ לבור לא יצא ידי חובתו כיון שאינו שומע אלא קול הברה.

הנה שנינו במשנה (ר"ה כ"ז ע"ב):

"התוקע לתוך הבור, או לתוך הדות, או לתוך הפיטס, אם קול שופר שמע יצא, ואם קול הברה שמע לא יצא".

ובגמ' שם אמרו:

"אמר רב הונא לא שנו אלא לאותן העומדים על שפת הבור, אבל אותן העומדין בבור יצאו. תניא נמי הכי התוקע לתוך הבור או לתוך הדות יצא, והתנן לא יצא, אלא לאו שמע מינה כדרב הונא, שמע מינה. איכא דרמי להו מירמא, תנן התוקע לתוך הבור או לתוך הדות לא יצא, והתניא יצא, אמר רב הונא לא קשיא כאן לאותן העומדין על שפת הבור, כאן לאותן העומדין בבור".

הרי מבואר בגמ' דמי שעומד בתוך הבור בכל ענין יצא, ומי שעומד חוץ לבור, אם קול שופר שמע יצא, ואם קול הברה שמע לא יצא, וכ"ה ברמב"ם (פ"א משופר ה"ח) ובשו"ע (תקפ"ז ס"א).

ופרש"י "אותן העומדין בבור יצאו - שהן קול השופר לעולם שמעו".

ודקדק הרא"ש (ר"ה פ"ג סימן ח') מדבריו דאלה שעומדין חוץ לבור לפעמים שומעין קול שופר ויצאו ולפעמים קול הברה ולא יצאו, ותמה על שיטתו:

א

תקיעת שופר בעידן הקורונה

"ולא ידעתי מה הבחנה יש אם קול שופר שמע או קול הברה שמע, אם תלוי בהבחנת אדם שיאמר שמעתי קול שופר או תלוי בעומק הבור או בהתקרב אדם על שפת הבור והתרחקו ממנו. ולא מיסתבר שיהא תלוי בהבחנת האדם דלמה נשתנה תקיעת הבור פעמים קול שופר ופעמים קול הברה. ואם תלוי בעומק הבור או בקירובו על שפת הבור ובריחוקו כל זה צריך שיעור".

ולפיכך פירש הרא"ש דאין זה תלוי בהבחנת השומע אלא כלל הוא דלעולם מי שעומד מחוץ לבור אינו יוצא יד"ח כיון ששומע הוא קול הברה, משום "שהקול מתבלבל בבור קודם שיצא לחוץ, ולעולם אין שומעין אלא קול הברה".

הרמב"ם (פ"א משופר ה"ח) נקט כשיטת רש"י, והטור הלך בעקבות אביו הרא"ש. והבית יוסף כתב שעיקר כשיטת רש"י והרמב"ם, והשיב על תמיהת הרא"ש:

"נראה שכל אדם יכול להבחין אם הקול ששומע הוא קול שופר או אם הוא קול הברה וסיבת שומעו קול שופר או קול הברה נמשך מעומק הבור ומהתקרב האדם על שפת הבור והתרחקו ממנו ושיעור דבר זה הוא תלוי בהבחנת האדם אם קול שופר שמע או קול הברה".

וכך סתם בשלחן ערוך.

אך הט"ז (ס"ק א') כתב דאין לנו לסמוך על בקיאותנו להבחין בין קול שופר לקול הברה וכמו שמצינו בכמ"ק שאין לסמוך על הבקיאות, ומשו"כ כל שעומד מחוץ לבור ושמע תקיעות מתוכו, צריך לחזור ולשמוע אך לא יברך דספק ברכות לקולא. וכ"כ בשו"ע הרב (ס"א) וכ"כ המשנ"ב (סק"ז) אך בשעת הדחק יש להקל לדעת המשנה ברורה.

והנה בבדיקות שערכת בכמה וכמה קפסולות נתברר לי ללא ספק ששומעים קול שופר ברור וצלול מקפסולה זו לאחרת, ולפי הכרעת השו"ע יצא יד"ח, ואף לפי המשנ"ב שהחמיר כשיטת הט"ז, מ"מ בשעת הדחק כתב שיוצא, ונראה פשוט דבנידון דידן שמדובר במניעת התפשטות המגיפה, ובפרט באותן בתי כנסיות שכבר נקבעו בהן קפסולות אלה ודאי הוי כשעת הדחק, ויש להקל בזה.

ובאמת נראה דבנידון דידן יש להקל אף לשיטת הט"ז, ואבאר.

תקיעת שופר בעידן הקורונה

הנה הביא הט"ז את מש"כ הפוסקים לדמות מי שעומד מחוץ לבית הכנסת למי שעומד מחוץ לבור, וכשם שהעומד מחוץ לבור לא יצא ה"ה במי שעומד מחוץ לבית הכנסת, אך מ"מ כתב דאם לדעתו שמע קול שופר ללא קול הברה יכול הוא לסמוך על הבחנתו ובקיאותו, ולא החמיר אלא במי ששמע תקיעת שופר מתוך הבור ממש.

ונראה לענ"ד דנידון דידן ודאי אינו דומה לגמרי לתוקע בתוך הבור, דעיין בשו"ע הרב שם שכתב דקול הברה נוצר מתוך ההבל שבבור, אבל ביריעות הניילון שמשתמשים בהם בבתי הכנסיות אין כל הבל, וגם בביאור הלכה (ס"א) כתב לחלק בין בור שהוא מתחת לפני הקרקע לעומד מחוץ לבית הכנסת במישור, עי"ש. ובקפסולות אלה לא מדובר בבור ודות שהם מתחת לפני הקרקע, אלא הם פתוחים לגמרי מלמעלה, ועדיפי ממי שעומד מחוץ לבית הכנסת, ומשו"כ נראה דיש להקל אף לכתחלה בני"ד.

ובאמת לא נתברר כראוי מה זה קול הברה דלפי פשוטן של דברים הבנתי מעודי שמדובר בהד החוזר, וכידוע דכל המשמיע קול במערה גלי הקול פוגעים בקירות המערה ובתקרה ויש הד חוזר, אך לפי"ז אין דברי חז"ל מובנים דאף בתוך הבור והמערה נשמע קול ההד, ומה בין אלה שבתוך הבור לאלה שעומדים חוצה לו.

ועוד כתב המשנ"ב בביאור הלכה (סוד"ה ואם קול) דגם בין הרים וגבעות יש קול חוזר, ולא מצינו שלא יוצאים יד"ח במקומם, וע"כ שאין קול הברה קול הד חוזר. אך באמת אין כל תימה שלא מצינו הלכה זו לגבי התוקע בין הרים וגבעות דאין זה מצוי כלל, ודי במה ששנו התוקע לתוך הבור ונלמד זה מזה.

ועוד דהלא כתבו הרמב"ן והריטב"א שרק בסוף התקיעה יש קול הברה שהוא בלבול קולות, ואם בהד חוזר מדובר הרי תיכף וסמוך לתחילת הקול יש הד חוזר.

ובתחילת דבריו כתב הבה"ל לפרש שיטת הט"ז דקול הברה הוא קול חלוש ומשום כך מי שעומד מחוץ לבית הכנסת אינו שומע אלא קול הברה חלש ואינו יוצא, אך בצדק תמה דאין שיעור לעוצמת הקול, וכל ששמע קול שופר יצא בין קול גדול ובין קול דממה דקה. אך מ"מ כתב שיש להחמיר כשיטת הט"ז כיון שכל הפוסקים הביאו דבריו, עי"ש.

תקיעת שופר בעידן הקורונה

סוף דבר, מהות קול הברה לא נתברר לנו על בריו, ומשו"כ קשה לכאורה לקבוע אם שומע קול שופר או קול הברה, אך מ"מ היה נראה פשוט לענ"ד דאם אדם תקע בשופר מחוץ לקפסולה וחזר ותקע בתוכה והקול קול יעקב ללא כל שינוי, יש להניח ללא כל ספק שאכן קול שופר הוא שומע.

ומה שכתב הט"ז שמצינו בכמה מקומות שאין אנו סומכים על בקיאותנו, לכאורה תימה, דאכן נחלקו הבית יוסף והרמ"א במקומות רבים בשו"ע, דלשיטת הבית יוסף יש לנו לסמוך על בדיקות שונות, ולדעת הרמ"א לא סמכין דאין אנו בקיאים, וכפי שנציין לקמן (אות ב'). אך אין זה אלא כאשר אכן צריך בדיקה ואומנות מסויימת, אך לכאורה אין זה ענין לני"ד שכל אחד יכול לקבוע אם שומע קול שופר אם לאו.

אך מלבד מה שנראה ברור כנ"ל מסברא, הלא במס' ר"ה שם אמרו לגבי שופר שניקב וסתמו, ולגבי שופר שציפהו זהב "אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם לא כשר", וכיוצא בדבר אמרו שם לגבי הניח שופר בתוך שופר "אם קול פנימי שמע יצא ואם קול חיצון שמע לא יצא", ולא מצינו מי שאומר שצריך להחמיר בכל אלה משום שאין אנו בקיאים, וע"כ צריך לומר שאין צריך שום בקיאות כדי להבחין בקול שופר, ומאי שנא אלה מקול הברה. אך מ"מ חששו הפוסקים לשיטת הט"ז וכפי שכתב המשנ"ב.

אך לענ"ד לגבי קפסולות אלה יש להקל אף לשיטת הט"ז כמבואר, וכל זה היה נראה ברור אף לגבי מצות תקיעת שופר דאורייתא וק"ו בשנה זו דר"ה חל להיות בשבת ואין לנו אלא תקיעת שופר מדרבנן.

ב

ואביא עשרה דוגמאות שבהם נחלקו הבית יוסף והרמ"א אם ראוי לסמוך על הבקיאות שלנו בתחומים שונים, והצד השווה שבכולם שמדובר בבדיקות שצריך בהם מומחיות מסויימת.

הנה נחלקו הבית יוסף והרמ"א במקומות רבים לאורכה ולרוחבה של השו"ע בהלכות רבות שקבע הבית יוסף, והרמ"א כתב שאין אנו בקיאים, ואציין רק מקצתן.

בהלכות שבת מצינו:

תקיעת שופר בעידן הקורונה

א. לשיטת השו"ע במלאכת קושר יש קולא בקשר שאינו קשר אומן, אך לדעת הרמ"א (סימן שי"ז ס"א) אין אנו בקיאים בקשר אומן.

ב. עוד נחלקו (סימן ש"ל ס"ה) באשה שמתה שמביאין סכין ומוציאים את העובר, וכתב הרמ"א שאין נוהגין כן שאין אנו בקיאים במיתת האם.

ובהלכות שחיטה וטריפות מצינו כעין זה במקומות רבים ואציין מקצתן:

ג. לגבי בדיקת הושט (יו"ד סימן ל"ג ס"ו) שלדעת השו"ע בדקינן ולדעת הרמ"א אין אנו בקיאים.

ד. לגבי נשבר עצם הקולית, כתב הרמ"א (סימן נ"ה ס"י): "ואנן אין אנו בקיאים בבשר שהרופא גורדו, ולכן כל מקום שנשתנה מראית הבשר אינו מציל".

ה – ז. וכך גם לגבי בדיקה בהלכות שחיטה לגבי שהייה, דרסה, וחלדה, עיין בהל' שחיטה (סימן כ"ג ס"ו, סימן כ"ד ס"ו וסעיף י') ובביאור הגר"א שם בביאור שיטת הרמ"א שאין אנו בקיאים.

ח. וכך לגבי בדיקת הסכין (סי' י"ח ס"ו).

ט. וכך גם בהל' טריפות לגבי ספק דרוסה (סימן ל"ג ס"ח).

י. וכך גם אם סמכינן על טעימת קפילא (שו"ע יו"ד סימן צ"ב ס"א וסי' צ"ח ס"א).

וכיוצא בזה עוד במקומות רבים, אך כל המעיין יראה נכוחה שבכל הני אכן מדובר בעניינים שצריך בהם בקיאות ואומנות, משא"כ בשמיעת קול שופר, וצ"ע.

ג

האם מותר לכסות את פי השופר

ועוד נשאלתי ע"י רבים לגבי החשש שעל ידי תקיעת שופר עלולים רבים להידבק במחלה. דהלא הגורם העיקרי להידבקות הוא במה שאדם כשהוא משתעל, מתעטש, צועק, ואף כשהוא מדבר, מוציא ומפזר רבבות חלקיקי רוק מיקרוסקופיים, ואם הוא נושא את נגיף הקורונה הוא מפזר את הוירוס ע"י פיזור הרוק. וכיון שבתקיעת שופר

תקיעת שופר בעידן הקורונה

בעל התוקע נושף בחוזקה לתוך השופר ברור שהוא מפזר כמות גדולה של חלקיקי רוק. וכל בעל תוקע יודע ומעיד שע"י התקיעות מתמלא השופר בשכבה של רוק שיוצא מתוך פי התוקע בתקיעתו.

והסכנה גדולה עוד יותר כאשר פי השופר הרחב כלפי מעלה וחלקיקי הרוק עולים למעלה ומתפזרים על פני שטח רחב יותר. ושאלת רבים האם ראוי להפוך את השופר ולתקוע כאשר פי השופר כלפי מטה, או להדביק מסננת כגון מסכת פנים על פי השופר כדי שחלקיקי הרוק לא יצאו ממנו, וכדרך שלובשים מסכה המכסה את הפה כדי שחלקיקי הרוק לא יתפזרו ע"י שיעול או דיבור.

הנה מנהג ישראל שפי השופר כלפי מעלה וכמו שהביא הרמ"א (תקפ"ה ס"ב) מהמהרי"ל וספר הרוקח, וזאת ע"ש הכתוב "עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר". ועי"ש במג"א ובמשנ"ב (ס"ק ט') שראוי שפי השופר יהיה דוקא כלפי מעלה ואף לא לצדדין.

ואף שאין זה אלא מנהג בעלמא ובודאי לא לעיכובא, מ"מ מנהג ישראל תורה, ובפרט מנהג ותיקין שמקורו במהרי"ל אבי מנהגי אשכנז, ובספר הרוקח ראש וראשון לחסידי אשכנז הקדמונים.

וביותר יש להקפיד על המנהג במצוה עצומה כתקיעת שופר, שבאה לרצות ולהעלות זכרון ישראל לרחמים, ועל ידה הקב"ה עולה מכסא הדין ויושב על כסא הרחמים. אך מכיון שכל מקור מנהג זה במשנתם של גדולי אשכנז הנ"ל שהביא הרמ"א בדרכי משה, והבית יוסף לא הביא מנהג זה, אחינו הספרדים יכולים להקל טפי במנהג זה.

ולגבי כיסוי פי השופר, נראה פשוט דאין זה ענין לחשש קול הברה, דלא מציינו גדר קול הברה אלא בתוקע לתוך הבור וכדומה, וככל המבואר לעיל, אך יש לדון בזה מתוך סוגיא אחרת.

דהנה עוד שנינו בר"ה (שם):

"ציפהו זהב מבפנים פסול. מבחוץ, אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול, ואם לאו כשר".

תקיעת שופר בעידן הקורונה

ועוד שנינו שם:

"היה קולו דק או עבה או צרוד - כשר, שכל הקולות כשירין בשופר".

הרי לן דאעפ"י שכל הקולות כשרים בשופר, מ"מ אם ע"י תוספת ושינוי בגוף השופר נשתנה קולו ממה שהיה פסול.

ותרתי שמעינן מינה: א. יש קול שמשתנה אף ע"י ציפוי מבחוץ ולא רק ע"י ציפוי בתוך חלל השופר. ב. אף שינוי קל בקול השופר יש בו כדי לפסול, דזו פשיטא לן דציפוי מבחוץ אינו משנה את קול השופר שינוי גמור.

ועיין בריטב"א (שם כ"ז ע"ב ד"ה צפהו מבחוץ) שכתב:

"צפהו מבחוץ אם נשתנה קולו. פי' ואפילו למעליותא, פסול דבעינן קול שופר לבדו וליכא, ומעתה כל שופר המצופה ומצוייר מבחוץ אין תוקעין בו אלא אם כן עמדו עליו בקיאים קודם לכן ומכירין שלא נשתנה קולו כלל מפני הציפוי".

וכדברי הריטב"א כתב גם המאירי בר"ה שם.

הרי שיש לחשוש בכל ציפוי אף חיצוני שמא נשתנה קולו, ולא ידעתי כוונתו במה שכתב שצריך שיעמדו עליו בקיאים ומה בקיאות שייך בזה, ומי הם הבקיאים בקול שופר, ואת"ל בעלי תוקע, הלא איפכא מסתברא, בעל התוקע עסוק וטרוד לתקוע, ואין דעתו נתונה כלל לאיכות הקול.

ושלשה סעיפים יש בשו"ע (סימן תקפ"ו) שעוסקים בשינוי קול שופר. (בניגוד לקול הברה).

בדין ציפהו זהב מבחוץ מבואר דאם נשתנה קולו פסול (בסעיף ט"ז). בדין שופרות שצובעין ומציירין עליהם מבחוץ מבואר (בסעיף י"ז) שאין ראוי לעשות כן, ובמשנה ברורה (ס"ק ע"ב) כתב שלפעמים משתנה הקול קצת. ובשופר בתוך שופר מבואר (סעיף כ') דאף אם אין החיצוני עודף על הפנימי לפעמים משתנה בקול פסול, ועי"ש במשנה ברורה (ס"ק פ').

ומ"מ חזינן מכל הנ"ל דיש שקולו משתנה אף ע"י ציפוי חיצוני.

תקיעת שופר בעידן הקורונה

והריטב"א הביא שכך כתב הרמב"ן ורבו הרא"ה, ומקור דברי הרמב"ן בדרשה לראש השנה להרמב"ן (בהוצאת מוסד הרב קוק עמוד רל"ו) שם כתב: "שאם כולו מצופה באותן הציורין לפעמים קולו משתנה בהן", עי"ש. הרי שרק אם כל השופר מצופה מבחוץ לפעמים משתנה הקול.

ויש לעיין לפי כל זה בכיסוי פי השופר ע"י מסכה אם צריך לחשוש לשינוי הקול.

ומבדיקות שערכתי היה ברור לי שאין שום שינוי באיכות הקול אלא דכאשר פי השופר היה מכוסה היה הקול חלוש יותר ולא נישא כל כך למרחקים, ומסתבר לי דכל כהאי גוונא אין כאן שינוי בקול, וכבר נתבאר לעיל דכל הקולות כשרים ואף בקול חלוש יוצאים ידי חובה, וכיון שלא נשתנה קולו, אין בזה כל ריעותא. ואף שלגבי קול הברה בתוקע לתוך הבור כתב הט"ז שאין אנו בקיאים, לא מצינו מי שאמרו כן לגבי אם נשתנה קול מכמות שהיה.

ועוד דאף הריטב"א שכתב לגבי שופרות המצויירים שצריך לעמוד עליהם אם נשתנה קולם, כתב דזה משום דהוי ספיקא דאורייתא, ובשנה זו אין זה אלא ספיקא דרבנן, ויש להקל בזה טפי.

ומשום כל הנראה דשפיר יוצא ידי חובתו אם מכסה פי השופר.

אך לגופן של דברים, אם בעל התוקע שומר על כללי הבריאות וקרוב לוודאי שהוא בריא ולא נדבק בו הנגיף, ובני הקהילה ישמרו על מרחק סביר בינם לבינו וילבשו כולם מסכות, יש לסמוך ששומר מצוה לא ידע דבר רע, והקב"ה יעזור ויושיע ויגן.

תקעו בחדש שופר

תקעו בחדש שופר

ידוע מה שנחלקו הראשונים במצות השופר אם מהותה בתקיעה או בשמיעה, (דעת הרמב"ם בכמ"ק דהשמיעה היא המצוה ודעת ר"ת מובא ברא"ש ר"ה פ"ד דהתקיעה היא המצוה) ורבים האחרונים שנקטו דתקיעה ושמיעה כאחד הם חלקי מצוה זו (עיין שאגת אריה סי' י"ג, יום תרועה ר"ה דף כ"ט ומנחת חינוך מצוה ת"ה וכבר הארכתי בכ"ז במנחת אשר מועדים ח"א סימן ג' - ד').

ונראה דגם בפנימיותה של מצוה זו יש מקום לשני יסודות אלה שהרי שתי פנים ושתי ענינים יש במצוה זו, דהנה (בר"ה ט"ז ע"א) אמרו "אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני" ומאיך (בדף כ"ו ע"ב שם) יש רמז נוסף, והוא מה שאמרו דבר"ה תוקעים בשופר כפוף "כמה דכייף איניש דעתא טפי מעלי".

וידועים דברי הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ד) שכתב:

"אע"פ שתקיעת שופר בר"ה גזה"כ, רמז יש בו כלומר, עורו ישנים משנתכם, ונרדמים הקיצו מתרדמכתם, וחפשו מעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראיכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה".

דברי הרמב"ם צריכים להדהד באזנינו בשומענו את קול השופר כמאמר חז"ל בר"ה "כמה דכייף איניש דעתא טפי מעלי".

וכנגד שני טעמים אלה, התקיעה והשמיעה. תוקעים אנו כדי שיזכור לנו הקב"ה את עקידת יצחק, אבל צריכים אנו להשמיע לאזנינו את תקיעת השופר וכדברי הרמב"ם, ולא בכדי עיקר המצוה היא בשמיעה

תקעו בחדש שופר

(כדברי הרמב"ם פ"א ה"א משופר וטוש"ע תקפ"ה) דקודם צריכים אנו לשמוע את השופר ולפשפש במעשינו ורק אחר זכירה זו, יזכור לנו הקב"ה עקידת יצחק.

בשל"ה הק' כתב כונת תק"ש עפ"י נגלה, דתשר"ת הוא רמז לימי האדם. האדם יוצא לאויר העולם נקי פשוט וחלק, כתקיעה שהיא קול ישר ופשוט, האלוקים עשה את האדם ישר. אלא שכך דרכו של אדם, מחפש הוא חשבונות רבים ואז נכשל וחוטא, וזהו גנוחי גנח כדרך החולה המתייסר ביסוריו, וממשיך השל"ה דבכ"מ שהזכירו חז"ל "יללה" הכונה היא על מת, בלויית המת היו המיללות משמיעות קול יללה, דכאשר אדם עובר על כריתות, מיתה ביד"ש וחייבי מיתות בי"ד מיללים עליו ועל נפשו הכרותה וזוהי התרועה, שמיללים ומספידים אותו כביכול. ואחר כל זה שוב תוקעים קול חזק ופשוט כתינוק היוצא לאויר העולם, ללמדך כי אין הקב"ה חפץ במות המת כי אם בשובו מדרכו וחי.

ורגיל אני להוסיף דאחרי כל השברים והתרועות שתקענו, תוקעין אנו תקיעה גדולה, לרמוז שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ולכן תוקעים תקיעה גדולה מכל התקיעות והתרועות שלפניה.

וכבר הארכתי במק"א (מנחת אשר שיחות על המועדים ח"א מאמר כ"ב) לבאר דעיקר מצות השופר ומהותה הוא בתרועה ד"יום תרועה" כתיב אלא שהתרועה צריכה תקיעה לפניה ולאחריה, והתקיעות באות ללוות את התרועה. ורמז הדבר דהנה התרועה מבטאת שברון לב גנוחי גנח וילולי ילל, והתקיעה היא קול של שמחה וכדמצינו בחצוצרות "וביום שמחתכם ובמועדיכם וכו' ותקעתם בחצוצרות" (במדבר י' י'), וללמדך בא שעיקר העבודה בר"ה הוא שברון הלב אלא שצריך גם שמחה וכדברי הנביא (נחמיה ח' י') "אל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם".

ובדרך זה נראה ביאור נוסח הברכה "כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה" דבמד"ר האזינו מבואר דשמיעה היא מרחוק והאזנה היא מקרוב ולכן משה רבינו אמר "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ", והנביא

תקעו בחדש שופר

ישעיה אמר (ישעיה א' ב') "שמעו שמים והאזיני ארץ", דמשה בשמים היה וישעיה בתוך עם טמא שפתיים עי"ש. וזה שאנו אומרים כי אתה שומע קול שופר אבל מאזין תרועה בכל מקום שיש לב יהודי שבור, שם הקב"ה מאזין מקרוב "ואני אשכון את דכא".

ובסידור הרש"ש איתא שהמהרהר בתשובה בשעת תקיעת שופר יכול לכפר גם על כריתות ומיתות בי"ד, והדברים עמוקים על פי קבלה, אך יש בדברים הבנה גם עפ"י הנגלה שהרי אמרו (בר"ה ט"ז ע"א) שאמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני, וכ"א יכול כשמהרהר בתשובה להחשב כאילו עקד ומסר את נפשו להקב"ה, ומיתה עם תשובה מכפרת אפילו על חילול ה'.

ואמרתי מאז בדרך צחות "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגינו כי חק לישראל הוא, משפט לאלוקי יעקב" דרשו חז"ל (ר"ה ח' ע"ב) מהפסוק הזה איזהו יום שהחודש מתכסה בו זהו ר"ה, ולכאורה יש כאן תרתי דסתרי, חוקים הרי הם מצוות שאין בהם טעם, ומשפטים הלא הם המצוות שיש בהם טעם וישאל השואל האם תק"ש חוק היא או משפט. אלא שאומרים אנו להקב"ה, אף אם תקענו בלא לחזור בתשובה ולא פשפשונו במעשינו כדברי הרמב"ם אלא תקענו בתורת "חוק" וכאילו חק לישראל הוא, אעפ"כ שיהיה משפט לאלוקי יעקב ויזכור לנו אבינו שבשמים את אשר הבטיח "מעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני", ובאין מליץ יושר מול מגיד פשע תגיד ליעקב דבר חק ומשפט וצדקנו במשפט המלך המשפט האוחז ביד מדת משפט.

"באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עשנו".

נר זיכרון

לעילוי נשמת

הרה"ח משה בן
מוה"ר יוסף דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז

מרת מלכה מחלה בת
הר"ר מרדכי זיסקינד ז"ל
נלב"ע ג' אייר תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידנו עוז
הר"ר דוד הגר הי"ו
לום אנג'לס

